

ශ්‍රී ලංකාවේ වියළි කලාපයේ වාරි ජල කළමනාකරණය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

එන්. එස්. කේ. හේරත්

සමාජීයවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශය
ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය
samankherath4@yahoo.com

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ වියළි කලාපීය ජලාශ්‍රිත ශිෂ්ටාචාරය ක්‍රිස්තු පූර්ව පළමු සියවස දක්වා වූ ඇත අතීතයකට උරුමකම් කියනු ලැබේ. වියළි කලාපයේ වාරි පද්ධතිය පිළිබඳ ඉතිහාසය ද ඊට සමාන වූ අතීතයකට උරුමකම් කියනු ලබයි. එනම් අනුරාධපුර හා පොළොන්නරු රාජධානි පැවති කාලයේ විවිධ රජවරුන්ගේ මූලිකත්වයෙන් වාරි පද්ධති ඉදිකළ අතර මේ වනවිට වසර දෙදහසක් ඉක්ම ගොස් ඇතත් තවමත් නොනැසී පවතී. එබැවින් මෙම වාරි පද්ධති පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීමේ දී ලබා ගත හැකි පාඩම් හා දැනුම බොහෝ ය.

පර්යේෂණ ගැටලුව

වර්තමානයේ මෙම වාරි පද්ධති ආශ්‍රිතව නියං කාලයේ දී උග්‍ර ජල හිඟයක් ඇතිවීමත් වැසි කාලවල දී බොහෝ විට ගංවතුර තත්වයක් ඇතිවීමත් මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන ගැටලුව වශයෙන් හඳුනාගත හැකිය.

අධ්‍යයනයේ අරමුණු

මෙම අධ්‍යයනයේ දී ප්‍රධාන අරමුණු දෙකක් හඳුනාගත හැකිය. ඒවානම්,

- i. පැරණි වාරි ජල කළමනාකරණය පද්ධති ප්‍රවේශයකින් (System) සිදු කොට ඇති බව හඳුනාගැනීම.
- ii. එම වාරි ජල කළමනාකරණට ආයතනික ව්‍යුහයක් තිබූ බව හඳුනාගැනීම.

අධ්‍යයනයේ ක්‍රමවේදය

මෙම අධ්‍යයනය සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් පුරාවිද්‍යාත්මක හා ලිඛිත මූලාශ්‍ර, සිතියම

අධ්‍යයනයන්, ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනයන් පදනම් කරගෙන ඇත. ඊට අමතරව වාරිපද්ධති පිළිබඳව ප්‍රචිත දැනුමක් ඇති විද්වතුන් සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීමෙන් ද තොරතුරු ලබාගෙන තිබේ.

විමර්ශනය

වියළි කලාපයේ ඇති වැව් ප්‍රධාන සම්ප්‍රදායන් දෙකක් ඔස්සේ නිර්මාණය වූ බව වාරි පද්ධති පිළිබඳ ලියවී ඇති විවිධ මූලාශ්‍ර අධ්‍යයනය කිරීමේ දී හෙළිවේ. ඒවා වූල සම්මත සම්ප්‍රදාය සහ මහා සම්මත සම්ප්‍රදායන් ලෙස හැඳින්විය හැකිය. වූල සම්මත සම්ප්‍රදාය ඔස්සේ රජුගේ නායකත්වය යටතේ ශ්‍රම සංවිධානය කරමින් මහාවැව් නිර්මාණය වූ අතර මහා සම්මත සම්ප්‍රදාය මඟින් ග්‍රාමීය ජනතාව හා ග්‍රාමීය ප්‍රභූන්ගේ නායකත්වය යටතේ කුඩා වැව් ඇතිවී පසුකාලීනව ඇලමාර්ග ඇති වී සංකීර්ණ වාරි පද්ධතියක් නිර්මාණය විය.

ආයතන ව්‍යුහය යන්නෙහි පුළුල් අර්ථයක් ඇත. පන්සල ආයතනයක් විය. ගම්පති, වෙල්විදානේ, ගමරාළ අතීතයේ දී ආයතන විය. එ මෙන්ම එම ආයතන ඉතා හොඳින් ක්‍රියාත්මක වීම සඳහා සම්ප්‍රදායන් සමූහයක් තිබුණි. නීති පද්ධතියක්, රීති පද්ධතියක්, විශ්වාස හා ඇදහීම් පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක විය. මේවා එම ආයතන ව්‍යුහයේ උපාංග ලෙස සැලකිය හැකිය.

සමාලෝචනය

වියළි කලාපය පුරා ඇති වැව් ඇතුළත් වාරි පද්ධතිය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමේ දී පෙනී යන්නේ වැව්වලින් 90% ක් පමණ එකට

බැඳී ඇති ඒවා බවයි. එනම් එල්ලංගා පද්ධති වශයෙනි. උදාහරණයක් ලෙස උතුරු මැද පළාතේ පමණක් එල්ලංගා පද්ධති 458 ක් නිර්මාණය කොට ඇත. මෙවැනි පද්ධති ප්‍රවේශයකින් ජලය පරිහරණය කිරීමේ දී ගංවතුර පාලනයක්, නියං කාලයේ දී ජලය කළමනාකරණය කර ගැනීමටත් ජලාශ්‍රිත ශිෂ්ටාචාරයේ අතීත මිනිසුන් සමත් වී ඇති බැව් හෙලිවේ.

මුල් යුගයේ එනම් අනුරාධපුර රාජධානිය පැවති කාලයේ වැව් හා වාරිමාර්ගවල ආයතනික ව්‍යුහය සලකා බැලීමේ දී ඒවායේ අයිතිය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධාන ආයතන හතරක් හඳුනා ගත හැකිවේ. එනම් රජු, විහාරස්ථාන, ග්‍රාමීය ආයතන හා පුද්ගලයින් යන කණ්ඩායම් හතරට වාරි මාර්ග සම්බන්ධයෙන් විවිධ අයිතීන් ඓතිහාසික මූලාශ්‍රවලින් හඳුනාගත හැකිය.

ඒ අනුව අතීතයේ ජලය ප්‍රධාන ක්‍රමවේද දෙකක් ඔස්සේ කළමනාකරණය කර ඇති බව පෙනේ. එනම් තාක්ෂණය හා ආයතනික රාමුව යන ද්විත්ව ක්‍රමවේදයයි.

ආශ්‍රේය ග්‍රන්ථ

තෙන්නකෝන්, එම්.යූ.ඒ., 2005. විශළි කලාපයේ පරිසරානුගත සංවර්ධනයක් සඳහා එල්ලංගාව, වැල්ලම්පිටිය, වතුර ප්‍රකාශකයෝ.

නිකොලොස්, සී.ඩබ්ලිව්., 1959. මහාපරාක්‍රමබාහු රජතුමාගේ වාරි කර්මාන්ත. පොළොන්නරු යුගය. සංස්කරණය. දෙහිවල, තිසර ප්‍රකාශකයෝ.

මුණියර, ආර්.එල්., 1935.ලක්දිව පුරාතන වාරිමාර්ග පද්ධතියේ විකාශනය, කොළඹ, මහවැලි අධිකාරිය.

සමරදිවාකර,ඩබ්ලිව්., 2005. රජරට වාරිමාර්ග පද්ධතියේ විකාශනය, කොළඹ, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

Madduma Bandara, C.M., 1985.Catchment Ecosystems and Village Tank Cascade in the Dry Zone of Sri Lanka, Holland, Radial publishing company.

Panabokke; C.R.,1999. The Small Tank Cascade Systems of Rajarata, Colombo, Mahaweli Authority of Sri Lanka.

රූපසටහන 01

අතීතයේ පැවති ආයතන ව්‍යුහය

